Štev. 33. V Ljubljani, 14. avgusta 1908. XLVIII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za **oznanila** je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Shod slovanskega učiteljstva v Pragi.

Praga, dne 12. avgusta 1908.

Dne 8. t. m. so se zbrali v Pragi zastopniki in zastopnice slovanskega učiteljstva h kongresu, ki je prvi te vrste in takega obsega, odkar deluje med ljudstvom zavedno in napredno učiteljstvo. Navdušenje in svečanostno razpoloženje, želja po ojačenju vrst pionirjev prosvete so združili v zlati Pragi slovansko učiteljstvo k resnemu delu in k velevažnim sklepom, ki se naj realizujejo v korist šolstva, učiteljstva in posameznih slovanskih narodov.

Slovanski shod, ki se je pred kratkim vršil v Pragi, je mogočno poživil misel slovanske vzajemnosti med vsemi slovanskimi narodi. Vsepovsod čutijo, da je treba ožjih, intimnejših zvez med posameznimi slovanskimi narodi. To priča sijajno tudi slovanski učiteljski shod v Pragi. Skupna zadeva, skupna skrb vseh slovanskih narodov je vprašanje o narodni vzgoji slovanske mladine, in ta velevažna zadeva je privedla na stotine slovanskih učiteljev in učiteljic v Prago.

Pridržujoč si natančno poročilo za prihodnje številke, pošiljamo danes le kratko izvestje o tej velepomembni manifestaciji slovanskega učiteljstva.

Na slovanski učiteljski shod je prišlo 520 Poljakov, 325 Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov ter 57 Slovakov. Na kolodvoru sta jih pozdravila za mestno občino dr. Schreter, za Slovanski klub dr. Černý in za češko učiteljstvo učitelj Skála. Med drugimi je govoril sivolasi slovaški mučenik Svetozar Hurban-Vajanski, ki so ga udeležniki dvignili na ramena in ga ob navdušenih klicih učiteljstvo pozdravljajočega občinstva nesli do Havličkovih ulic.

Po sprejemu so se udeleženci in udeleženke shoda razšli na odkazana stanovanja, vsepovsod navdušeno pozdravljani in najgostoljubnejše sprejeti.

V nedeljo je bil na Žofinju prijateljski večer. Naval občinstva je bil naravnost ogromen. Na stotine ljudi sploh ni dobilo prostora. Posebno presrčno in simpatično so bili sprejeti jugoslovanski učitelji in njih dame.

V ponedeljek je bila slavnostna otvoritev shoda. Na to sejo so prišli podžupan dr. Štych in mnogo državnih in deželnih poslancev. Za predsednika je bil izvoljen starosta zveze čeških učiteljskih društev J. Černy, za častne predsednike pa zastopniki vseh slovanskih narodnosti, med njimi D. Trstenjak, I. Maglen in B. Vrečko. Pozdravili so shod v imenu Prage podžupan dr. Štych, v imenu češkega narodnega sveta dvorni svetnik prof. Čelakovsky, v imenu češkega vseučilišča profesor Drtina, v imenu mednarodne federacije „Svobodne Misli“ dr. Bartošek, v imenu češkega kmetiškega ljudstva vodja agrarne stranke poslanec Zazvorka. Za „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ je govoril Luka Jelenc.

Po referatu Jos. Černega „O narodni vzgoji“ je bil banket, na katerem je bilo izrečenih mnogo navdušenih napitnic. Popoldne so zborovale tri sekcije, ki so se posvetovale o temah: Narodnost in njen pomen za vzgojo, narodna vzgoja v šoli in narodna vzgoja izven šole. Zvečer je bila na čast slovanskim učiteljem slavnostna predstava v „Narodnem divadlu“, kjer so peli Smetanovo „Prodano nevesto.“

Hinavstvo in falzifikacija.

+ Bog sam ve, da se neradi pečamo s „Sloveneem“ in z njegovimi uredniki, ker so svojstva, ki se z njimi odlikujejo, taka, da ne zbujajo nikjer niti najmanjših simpatij.

Nekako pred dvema mesecema je proglasil „Slovenec“, da se hoče odslej držati dostojnega načina polemike, da naj prenehajo osebnosti, da naj zavlada v slovenskem časopisju drugačen ton. Mi smo se ravnali po tem, preden je prišel „Slovenec“ s svojo moralno pridigo. A kdo se ni držal tega? „Slovenec“ sam! List za listom je napadal osebe, smešil in denunciral, da je bilo grdo! Mi smo v več zaporednih številkah s citati iz „Slovenca“ dokazali, da je njegova teorija drugačna od njegove prakse.

Toda svoje besede ni prelamljal „Slovenec“ samo v svojih predalih, ampak njegovi uredniki in najožji somišljeniki so hodili — in hodijo — po kmetih in so na najostudnejši in najbrezobzirnejši način blatili in obrekovali — učiteljski stan. Rekord v častikraji in v denunciantstvu je dosegel „Slovenec“ v letošnji 169. in 172. številki, kar smo povedali zadnjič in njegovo pisavo tudi na primeren način ožigosali. Saj vendar ne dobimo danes človeka, da bi mirno prenašal najhujše udarce in pri tem še hvalil onega, ki ga tepe. Brezmiselno in nečastno bi bilo, ko bi samo učiteljstvo delalo izjemo. Zob za zob! Kakor vi nam — tako mi vam!

Kar so nam dali, to smo jim pošteno vrnili, ker nečemo nikomur ničesar dolžni ostati.

V 181. štev. pa je „Slovenec“ hinavsko zavil oči, se napravil nedolžnega kot jagnje in zapisal z debelimi črkami, da je „Tovariš“ — zblaznel!

Ta prav liguorianska raca je vzrok, da se zopet danes bavimo s poštenjakom „Slovencem“. — V dotični številki namreč piše: „Učiteljski Tovariš“ od 7. t. m. je od prve do zadnje strani poln samo fakinskih psovk, ki so pa take vrste, da morajo tiste, katerim so namenjene, spraviti le v dobro voljo. V treh dolgoklobasastih člankih so nabrali razkačeni zelenci sledeče rožice . . .

Tu je iztrgal „Slovenec“ iz naše zadnje številke nekaj besed brez zveze in smisla ter jim potem pripisal te-le sladke besede: „Glavni urednik lista, ki se s tako pisavo ponaša, j učitelj, deželni poslanec in veleestetični pesnik Engelbert Gangl. Kaj bo porekla mladina, ko bo brala, kako pišejo njeni vzgojevavci? Zato je že s pedagoškega stališča nujno potrebno svariti mladino pred tolikim pohujšanjem in jo obvarovati posledic take vzgoje. Liberalni učitelji nam bodo še hvaležni, da smo v naših izobraževalnih društvih prevzeli skrb za duševni napredek mladine, njim pa s tem dali priliko, da se s svojimi zmožnostmi primerno udejstvujejo na gorinavedeni način v ‚Tovarišu‘.“

Hinavci! Kaj pa poreče mladina, če ji pridejo v roke tisti „Slovenci“, ki v njih brez povoda na najostudnejši način blati ves učiteljski stan? Kaj poreče, ko zve, da so to tisti, ki tako pišejo in govore, navadni obrekovalci in ljudje, ki žive v večnem nasprotju z resnico, hčerko božjo? Na to vprašanje naj odgovori „Slovenec“ in naj tudi prizna, da je bil on tisti, ki je začel z napadanjem, zasramovanjem in denunciranjem! Potem bomo slišali, kaj poreče mladina! To je gotovo, da ne bo tega odgovora sram nas, ampak sramovali se ga bodo tisti, ki nam kradejo ugled! Sramovali? Ko bi poznali kaj sramú!

V isti številki (I. priloga) odgovarja „Slovenec“ vprašanju: Kakšni so nameni „Zavezarjev“? Njegov odgovor se glasi tako: V uvodnom članku „Učiteljskega Tovariša“ beremo sledeče . . .

Tu ima „Slovenec“ v mislih razpravo „Naše narodne razmere in naša narodna šola.“ Ta razprava je govor g. Ivana Prekorška, ki ga je govoril na shodu slovanskega naprednega dijaštva v Pragi. To vse stoji natančno in vidno zapisano v 31. številki našega lista, a „Slovenec“ je vse to — zamolčal!

Kakšen pa je „Slovenčev“ citat? Zamolčal je ves prvi del (tri kolone), ponatisnil 7 vrst, prenehal sredi stavka, izpustil 8 vrst, po-

LISTEK.

Pismo z Rakeka.

Dragi Pavliha!

Hudo se motiš — kakor vsi petnajsti kompetenti — ki si jih naštel v svojem II. pismu iz Ljubljane, če misliš, da bo kdo izmed vas dobil nadučiteljsko mesto na II. mestni šoli v Ljubljani. Četudi si lepo naštel vse lepe svoje lastnosti, ki bi te dičile kot nadučitelja, vendar si delal račun brez krčmarja, ker sem preverjen, da slavne šolske oblasti že vedo, da si Ti proti meni pravi šušmar.

Tako n. pr. sem jaz vedno bil navzoč na vsakem liberalnem shodu, ki ga je priredil župan Hribar, in še izkušal sem, da sem sedel vedno nasproti njemu. S tem sem zadel kar dve muhi na en udarec. Župan Hribar je lahko mislil, da sem prvi liberalec Kranjske, obenem sem pa zvedel, kaj vse nameravajo ti preklicani liberalci, kar sem tudi hitro sporočil klerikalcem. Če so klerikalci napravili kako predavanje ali kaj enakega, sem se vselej udeležil ter opozoril s prijaznim pozdravom vsakega klerikalnega veljaka, da se vedno udeležujem njih prireditev. Za deželnozborskih volitev sem kazal liberaluhom svojo glasovnico z imenoma Triller in Tavčar, oddal sem pa glasovnico z imenoma — Gregorič — Ravnihar. Da bi Ti kaj takega skupaj spravil, je nemogoče, ker nimaš toliko sposobnosti, jaz pa sem rojen diplomat.

Nekoč se mi je sanjalo, da sem učiteljeval na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, kjer je bil voditelj sedanji nadzornik F. Gabršek. Kakor rečeno, se mi je to le sanjalo. Voditelja Gabrška kar nisem mogel videti, zato pa sem bil navidezno z njim jako prijazen; ko je bil odsoten, pa sem zabavljal čezenj, da se je kar kadilo. Sicer so bili tudi nekateri drugi kolegi z Gabrškom nezadovoljni, to se jim je bralo z obraza; reči si niso upali čezenj ničesar, ker niso imeli toliko korajže kot jaz, da bi bili v nenavzočnosti Gabrškovi zabavljali čezenj.

Dalje se mi je sanjalo, da sem bil nekoč jako bolan, pa sem moral še suplirati in ko sem Gabršku rekel, da sem tako bolan, da komaj stojim, mi je dal neumen svet: naj grem na dopust. Slišal si gotovo, dragi moj Pavliha, da so stari Rimljani rekli, da se proti neumnosti še bogovi zaman bore. Zato pa jaz Gabršku nisem ničesar rekel, ampak sem takoj po šoli tekel naravnost v uredništvo „Slovenca“ — pardon! — „Slovenskega Naroda“, da me ne bi izvohali, ampak sumili kakega drugega tovariša, da je prijel Gabrška za vrat. Da boš videl, dragi Pavliha, da sem res korajžen, sem se drugi dan silno zgražal nad svojo notico v „Slovenskem Narodu“, v kateri se je pribilo, da je neumen tak nadučitelj, ki svetuje nasmrtbolnemu, naj prosi za dopust.

Pa kadar ima človek hude bolečine, ima tudi hude sanje. To se je tudi meni pripetilo. Sanjalo se mi je, da sem bil čisto proti svoji volji imenovan za začasnega voditelja, dasi nisem niti koraka storil za to. Dam ti častno besedo — in ta že drži! To me je strašno raztogotilo. Proti moji volji mi take težave naložiti na hrbet, to se mi je zdelo naravnost kruto; zdelo se mi je, kakor bi me hoteli nalašč umoriti. V šoli sem že komaj stal na nogah, z največjo težavo sem se privlekel v šolo, in šolske oblasti mi store kaj takega!

Veš, dragi moj Pavliha, sklenil sem postati najhujši socialni demokrat, taka jeza me je lomila. Že prej sem dostikrat zabavljal čez šolske oblasti, a sedaj sem jih zaklel v dno pekla. Pa zgodilo se je nekaj čudnega! „Strašna jeza“ je tako vplivala na moj organizem, da sem hipoma ozdravel, da sem čvrst, čil in zdrav kakor jegulja; smuknem ti — če je treba — skozi vsako špranjico.

To je bila, sicer kakor pravi Nemec „eine Pferdekur“ pa nič ne de, učinek je bil izboren.

S krepko roko sem prijel vajeti zavoženega voza v roke in že pri prvi konferenci sem pokazal, da se ne bojim ničesar. Neki meni podrejen učitelj je bil tako neumenen, da se je oglasil k besedi in izrekel željo, naj druge korporacije vpošljejo pismene predloge, da bo vedela konferenca sklepati o njih. Da je to revše v zmoti, sem mu kar kratkomalo izrekel vpričo konference za to neumnost najostrejšo grajo. Ali bi si Ti, ljubi Pavliha, upal tako energično nastopiti? Mislim, da gotovo ne, saj še Gabršek ni imel tega poguma, ampak je pustil, da so se taki ljudje posluževali pravic šol. učnega reda, ki so 'ga skovali taki ljudje, ki ne vedo, kaj je šolski vodja, ki mora biti absoluten gospodar, če hoče, da se šola dobro razvije.

Da konference ne trajajo predolgo, že